

TYMAI. 2019 m. apžvalga

ŠIAULIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS
VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

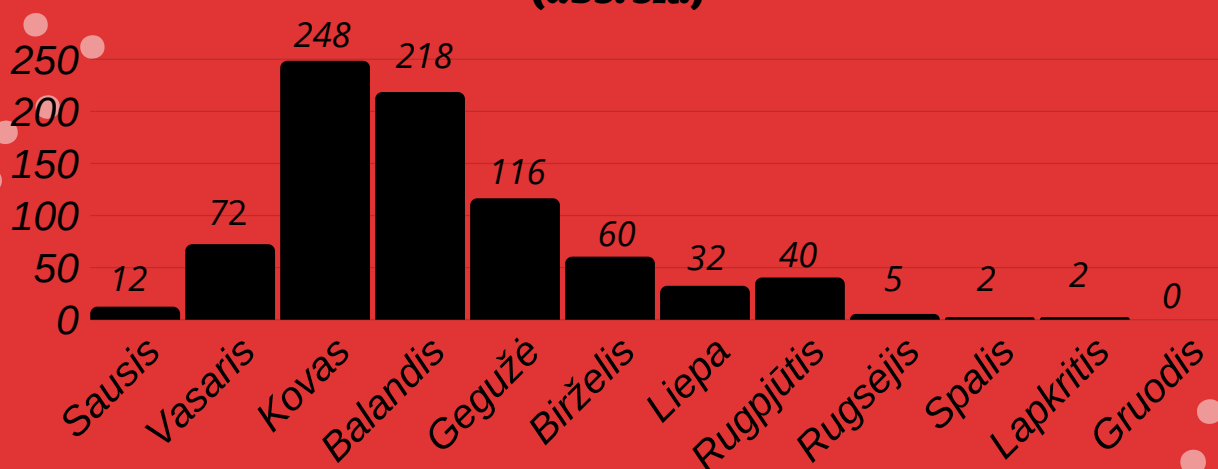
Tymai - tai ūmi, itin užkrečiama virusinė infekcija, plintanti oro lašeliniu būdu ir pasireiškianti karščiavimu, bėrimu ir kvėpavimo takų bei akių junginės uždegimu. Tymai buvo ir iki šiol yra viena dažniausių mirčių priežasčių tarp visų vakcinomis kontroliuojamų ligų.

Didžiausią riziką tymai kelia nesirgusiems, neskiepytiems ar nepilnai skiepytiems kūdikiams, nėščiosioms ir munosupresiniams asmenims.

Pagrindinė tymų kontrolės priemonė – didelės skiepijimų nuo tymų apimtys (daugiau nei 95 proc. paskiepytų kiekvienoje amžiaus grupėje), sukuriančios aukšto lygio kolektyvinį imunitetą visuomenėje, tada tymų virusas negali plisti.

Sergamumas tymais Lietuvoje pagal mėnesius 2019 m.

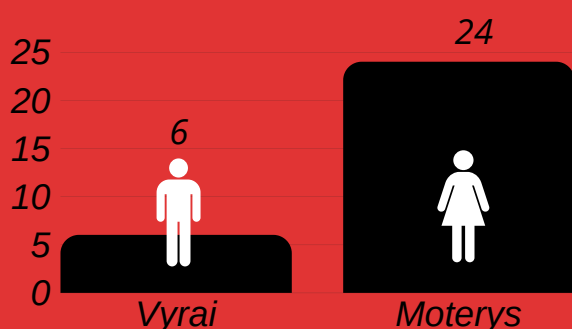
(abs. sk.)

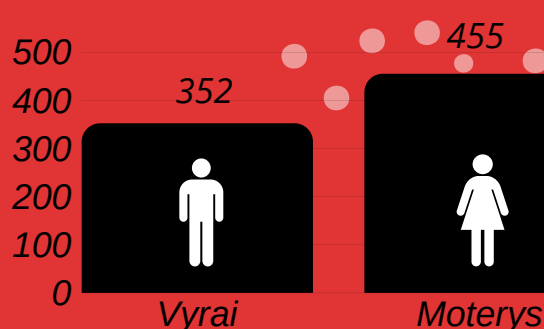
Sergamumas tymais Lietuvoje pagal lytį 2018 - 2019 m.

(abs. sk.)

2018

VS

2019

Per 2019 metus
sergamumas tymais
išsaugo

Koks sukėlėjas? Tymų sukėlėjas priklauso Paramyxovirus šeimos Morbillivirus genčiai. Tai vieno antigeninio tipo RNR turintis virusas, mažai atsparus išorinėje aplinkoje. Tymų virusai yra ypač lakūs, todėl nesiėmus specialių priemonių, jie plinta oro srautais pastato ribose: koridoriais, laiptinėmis, ventiliacijos kanalais, instaliacijų šachtomis ir panašiai. **Virusas labai jautrus ultravioletinei radiacijai, todėl lauke tikimybė užsikrėsti labai maža.**

Šiaulių rajone tymais
2019 metais sirgo
14 asmenų

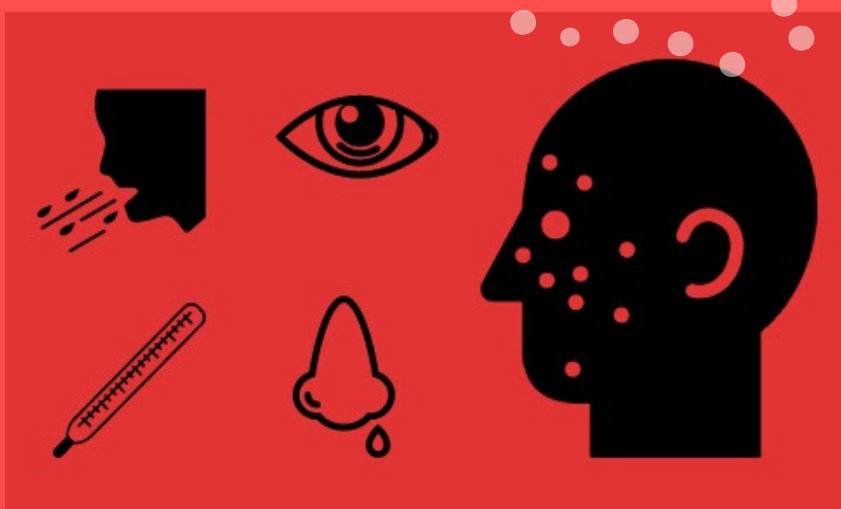

Kaip užsikrečiama tymais? Tymų infekcijos šaltinis - sergantis žmogus. Tymų virusas plinta aerogeniniu (aeroliniu ir oro lašeliniu) keliu, taip pat per kvėpavimo takų sekretais suterštas rankas ar kitus aplinkos daiktus. **Asmuo gali išskirti infekciją vidutiniškai 4 d. iki bėrimo atsiradimo ir 4 d. po bėrimo pasirodymo.** Pagrindinis perdavimo būdas – oro lašelinis. Tymai viena lengviausiai plintančių ligų.

Sąlytis tarp žmonių trunkantis ilgiau nei 15 min. yra pakankamas, kad įvyktų imlaus asmens užsikrėtimas. Tymams imlūs yra ir vaikai ir suaugusieji. Iki 90-95% imlių imuniteto neturinčių asmenų, turėjusių sąlytį su sergančiuoju, susergera tymais. **Vienas tymais sergantis asmuo gali užkrėsti iki 18 žmonių.**

Kokie yra tymų simptomai?

Tymų inkubacinis periodas trunka apie 10 dienų (7-18-21d.). Dažniausiai susirgimas tymais pradžioje pasireiškia karščiavimu (38-39°C), vėliau – konjunktyvitu, sloga, kosuliu, atsiranda Kopliko dėmės.

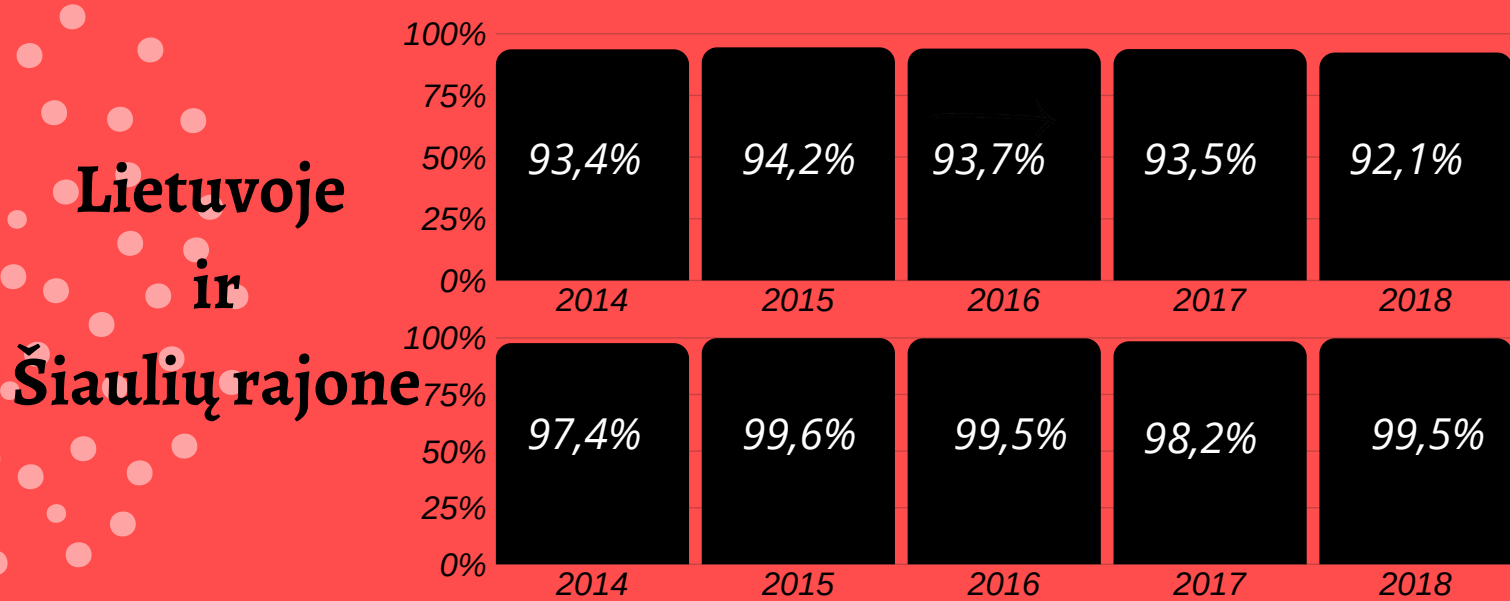

Bėrimas paprastai pasireiškia 3-7 ligos dieną. Pirmieji bėrimo elementai atsiranda ausų, veido, kaklo srityje, vėliau išberia liemenį, rankas, šlaunis, blauzdas, pėdas. Buvusio bėrimo vietoje būdinga odos hiperpigmentacija, kuris po savaitės išnyksta.

Sergant tymais dažnai dar prasideda viruso sukeltas plaučių uždegimas, gerklų pakenkimas (krupas), rečiau – smegenų uždegimas (encefalitas).

Dažniausios tymų komplikacijos – vidurinės ausies uždegimas, plaučių uždegimas, laringitas, viduriavimas, encefalitas (smegenų uždegimas).

2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepijimo apimtys 2014 - 2018 m. (proc.)

Nuo 2014 metų 2 metų amžiaus vaikų MMR1 skiepijimo apimtys Lietuvoje sumažėjo

Per tą patį laikotarpį 2 metų amžiaus vaikų MMR1 skiepijimo apimtys Šiaulių rajone padidėjo

Koks gydymas? Specifinių tymų gydymo priemonių nėra, taikomas simptominis gydymas.

Kaip apsisaugoti nuo tymų? Patikimiausia profilaktikos priemonė nuo tymų – **skiepijimas**. Tymų vakcina pasaulyje skiepijama jau daugiau nei 40 metų. Tai gyvų susilpnintų virusų vakcina, skiepijama antraisiais gyvenimo metais. Kad susidarytų ilgalaikis imunitetas ir imuninės atminties mechanizmai, tymų vakciną būtina įskiepyti bent du kartus. **Lietuvoje vaikai pagal nacionalinį skiepų kalendorių yra skiepijami 15 mėn. ir 6-7 m. amžiaus.** Skiepijama kombinuota tymų-epideminio parotito-raudonukės (MMR) vakcina. Lietuvoje nuo tymų pradėta skiepyti 1964 metais.

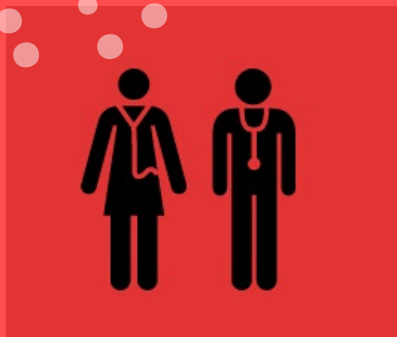
Patarimai gyventojams:

- Laikytis rankų higienos reikalavimų ir kosulio etiketo;
- Vengti masinio susibūrimo uždaroje patalpoje;
- Užtikrinti tinkamą patalpų vėdinimą ir valymą;
- Asmenų, turėjusių sąlyti su sergančiuoju, skiepijimas MMR vakcina iki 72 val. po kontakto.

Kur kreiptis susirgus:

- Dėl skiepų arba susirgus rekomenduojama nedelsiant kreiptis į šeimos gydytoją;
- Susirgus, kai susirgimas pasireiškia dideliu karščiavimu ir bėrimu, ir įtarus tymus savaitgalį, švenčių dienomis, naktį žmogus gali kreiptis tiesiai į infekcinės ligoninės arba ligoninės, turinčios infekcinių ligų skyrių, priėmimo skyrių.

Kas gali skiepytis ligonių kasų apmokama tymų vakcina:

- Vaikai, kurie nebuvo paskiepyti dėl tam tikrų priežasčių pagal vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių;
- Su sergančiuoju kontaktą turėję žmonės tymų vakcina skiepijami per 72 val. Kontaktinių asmenų sąrašą sudaro visuomenės sveikatos specialistas, gavęs pranešimą apie tymų ligos atvejo įtarimą.

Savo arba darbdavio lėšomis turėtų pasiskiepyti:

- Neskiepyti ir nesirgę tymais žmonės;
- Žmonės, kurie nežino, ar buvo skiepyti nuo tymų;
- Visų profesijų ir pareigybių, susijusių su žmonių sveikatos priežiūros veikla ir bet kokia veikla, kai darbuotojas darbo metu gali būti veikiamas biologinio rizikos veiksnio ir darbuotojui, kai yra tikimybė užsikrėsti bei susirgti užkrečiamąja liga.

ŠIAULIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS
VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

Remiantis ULAC ir Higienos instituto informacija bei duomenimis parengė Šiaulių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro visuomenės sveikatos specialistė, vykdanči visuomenės sveikatos stebėseną, Raminta Maciūnaitė

Kuršėnai, 2020